

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

SEKCJA CZWARTA

SPRAWA IWASZKIEWICZ przeciwko POLSCE

(Skarga nr 30614/06)

WYROK

STRASBURG

26 lipca 2011 roku

Wyrok ten stanie się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w Artykule 44 ust. 2 Konwencji. Wyrok może podlegać korekcie wydawniczej.

W sprawie Iwaszkiewicz przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Sekcja Czwarta), zasiadając jako Izba w składzie:

Pan Nicolas Bratza, *Przewodniczący*,
Pan Lech Garlicki,
Pani Ljiljana Mijović,
Pan Päivi Hirvelä
Pani Ledi Biancu
Pani Zdravka Kalaydjieva
Pani Nebojša Vučinić, *sędziowie*,
oraz Pan Lawrence Early, *Kancierz Sekcji*,

Obrađując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 5 lipca 2011 roku,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu.

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 30614/06) wniesionej w dniu 19 lipca 2006 roku przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału na podstawie Artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności ("Konwencja") przez dwie obywatelki polskie, panią Klarę Iwaszkiewicz oraz panią Marię Iwaszkiewicz ("skarżące").

2. Skarżące, którym przyznano pomoc prawną, reprezentowane były przez pana Z. Kozere, adwokata prowadzącego praktykę w Zduńskiej Woli. Polski Rząd ("Rząd") reprezentowany był przez swojego Przedstawiciela, pana J. Wołasiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżące podniosły zarzut, że postanowienia wydane w przedmiotowej sprawie naruszały przysługujące im prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia ich sprawy, jak również prawo do pokojowego korzystania ze swojej własności.

4. W dniu 4 grudnia 2009 roku Przewodniczący Sekcji Czwartej zdecydował o zakomunikowaniu skargi Rządowi. Trybunał zdecydował również o łącznym rozpatrzeniu dopuszczalności i meritum skargi (Artykuł 20 ust.1).

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

5. Skarżące urodziły się odpowiednio w 1947 oraz 1987 roku, i mieszkają w Zapolicach.

6. W 1990 roku panu Henrykowi Iwaszkiewiczowi – mężowi pierwszej ze skarżących a ojcu drugiej skarżącej, urodzonemu w 1929 roku, przyznana została emerytura w ramach powszechnego systemu emerytalnego, na podstawie składek wpłacanych przez niego do centralnego funduszu ubezpieczeń społecznych. W 1997 roku pan Iwaszkiewicz wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Zduńskiej Woli o przyznanie mu renty wraz z tak zwanymi uprawnieniami kombatanckimi (patrz akapity 17 – 21 poniżej) z uwagi na to, że w latach 1940-1946, razem ze swoimi rodzicami, był on więźniem w obozie pracy na Syberii w ZSRR. Następnie pan Iwaszkiewicz został poddany badaniom lekarskim.

7. Dnia 17 grudnia 1997 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Zduńskiej Woli przyznał wnioskodawcy status kombatantha, uprawniający go do otrzymywania renty kombatanckiej. ZUS, na podstawie wyników badań lekarskich, uznał, że zły stan zdrowia pana Iwaszkiewicza spowodowany był jego deportacją i uwięzieniem przez władze sowieckie w 1940 roku.

8. W latach 2001 oraz 2002 pojawiły się wątpliwości co do rzetelności części badań lekarskich, na podstawie których Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Zduńskiej Woli przyznawał świadczenia. W piśmie z dnia 24 października 2002 roku Prokuratura Okręgowa w Sieradzu wystąpiła do ZUS o dokonanie weryfikacji, na podstawie artykułu 114 Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z systemu ubezpieczeń społecznych (patrz akapit 22 poniżej), prawomocnych decyzji wydanych w 115 sprawach o przyznanie rent. Wystąpienie Prokuratury związane było z toczącym się śledztwem w sprawie niejakiego J.S. oraz innych lekarzy orzekających o stanie zdrowia wnioskodawców w postępowaniach o przyznanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Prokuratura stwierdziła, że istniało wysokie prawdopodobieństwo, iż w sprawach tych wystąpiły poważne nieprawidłowości przy kwalifikowaniu wnioskodawców do przyznania im świadczeń z ubezpieczenia społecznego. W wykazie spraw dołączonym do wniosku prokuratury figurowała też sprawa pana Iwaszkiewicza. Nigdy nie pojawił się zarzut, że decyzja z 1997 roku została uzyskana w sposób nieuczciwy.

9. W grudniu 2002 roku pan Iwaszkiewicz został zaproszony do poddania się ponownym badaniom lekarskim. Po badaniach, Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Zduńskiej Woli, decyzją z dnia 5 marca 2003 roku, powołując się na opinie lekarskie, cofnął mu rentę kombatancką. Lekarze nie stwierdzili, aby istniał związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy deportacją pana Iwaszkiewicza przez władze sowieckie a jego dolegliwościami zdrowotnymi. Począwszy od wyżej wymienionej daty został on ponownie objęty normalnym systemem powszechnego ubezpieczenia społecznego, będąc uprawnionym do otrzymywania zwykłej renty inwalidzkiej.

Od tej decyzji pan Iwaszkiewicz odwołał się do Sądu Okręgowego w Łodzi.

10. W toku wszczętego postępowania sądowego pan Iwaszkiewicz został zbadany w dniu 10 czerwca 2003 roku przez kardiologa, a w dniu 24 czerwca 2003 roku przez psychiatrę. Według opinii lekarzy, cierpiał on na szereg poważnych schorzeń i był całkowicie niezdolny do pracy. Lekarze byli jednak zgodni co do tego, że schorzenia te wynikały z jego wieku, a nie z wcześniejszej deportacji i pobytu w więzieniu.

11. Dnia 27 listopada 2003 roku pan Iwaszkiewicz zmarł. Skarżące włączyły się do postępowania w charakterze jego następców prawnych na podstawie przepisów prawa wewnętrznego, które w sposób wyraźny pozwalały im ubiegać się o wypłatę renty zmarłego za okres od dnia wydania spornej decyzji do dnia śmierci powoda, i które uprawniały je do *locus standi* w prowadzonym postępowaniu (patrz akapit 26 poniżej). Skarżące wystąpiły o wypłacenie im kombatanckiej renty inwalidzkiej pana Iwaszkiewicza za okres od dnia 5 marca 2003 roku do dnia jego śmierci w dniu 27 listopada 2003 roku, kwestionując decyzję pozbawiającą go statusu kombatantha i kombatanckiej renty inwalidzkiej.

12. Dnia 6 sierpnia 2004 roku Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił ich apelację od postanowienia z dnia 5 marca 2003 roku. Sąd uwzględnił opinie biegłych lekarzy i ich ustalenia. Sąd uznał, że – z uwagi na brak związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy deportacją pana Iwaszkiewicza w roku 1940 a jego stanem zdrowia w roku

2002 – nie spełniał on warunków wymaganych dla przyznania mu statusu kombatanta, określonych w art. 12 (3) Ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego ("Ustawa z 1991 roku", patrz akapit 18 poniżej).

13. Skarżące wniosły apelację. Twierdziły one, że wyrok sądu pierwszej instancji wydany został z naruszeniem obowiązującego prawa przez to, że sąd błędnie i wbrew logice uznał, iż opinia lekarska stwierdzająca istnienie związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy stanem zdrowia powoda a doznanymi przez niego w przeszłości cierpieniami, na podstawie której przyznany został mu status kombatanta oraz kombatancka renta inwalidzka – mogła zostać następnie uchylona. Istnienie związku przyczynowo-skutkowego nie jest bowiem czynnikiem, który może ulec zmianie wraz z upływem czasu.

14. Ponadto, pan Iwaszkiewicz znacznie postarzał się w okresie pomiędzy rokiem 1997 a 2002, a jego zdrowie uległo w tym okresie znacznemu pogorszeniu. Badanie lekarskie przeprowadzone w roku 2002 nie mogło zatem ustalić związku pomiędzy deportacją a stanem jego zdrowia w chwili ubiegania się przez niego o status kombatanta, zważywszy, że istnienie tego rodzaju związku jest okolicznością decydującą o przyznaniu takiego statusu. Skarżące twierdziły, że nie było podstawy prawnej do zakwestionowania opinii lekarskiej wydanej podczas rozpatrywania pierwotnego wniosku pana Iwaszkiewicza o przyznanie mu renty kombatanckiej w 1997 roku, ponieważ taka renta została mu przyznana na podstawie prawomocnej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Kwestionowana decyzja z dnia 5 marca 2003 roku naruszała również zasadę przewidującą, że nie można pozbawiać obywateli praw nabytych.

15. Dnia 10 maja 2005 roku Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację skarżących, dzieląc wnioski sądu niższej instancji.

16. Dnia 28 marca 2006 roku Sąd Najwyższy odmówił rozpatrzenia kasacji wniesionej przez skarżące. W dniu 10 kwietnia 2006 roku skarżące wystąpiły do sądu o dostarczenie im pisemnego uzasadnienia tej odmowy, bezskutecznie.

II. WŁAŚCIWE PRAWO WEWNĘTRZNE

A. Konstytucja

17. Artykuł 2 polskiej Konstytucji, która weszła w życie w dniu 17 października 1997 roku, brzmi następująco:

"Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej."

B. Status kombatanta osób deportowanych do Związku Radzieckiego podczas II Wojny Światowej i w okresie powojennym

18. Zgodnie z postanowieniami Ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego ("Ustawa z 1991 roku"), kombatanci – w porównaniu z innymi zatrudnionymi oraz emerytami – uprawnieni są do uprzywilejowanego statusu. Status ten obejmuje przykładowo niższy wiek przejścia na emeryturę, jak również różne świadczenia finansowe wypłacane w formie dodatku do normalnej emerytury wyliczonej zgodnie z zasadami obowiązującymi w ramach ogólnego systemu

ubezpieczeń społecznych. W szczególności, w odniesieniu do kombatantów stosowana jest bardziej korzystna metoda obliczania okresów zatrudniania.

19. W czasie gdy wnioskodawca został pozbawiony swojego "statusu kombatanta", emeryt będący jednocześnie kombatantem uprawniony był między innymi do "świadczenia kombatanckiego", wynoszącego 10% średniego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze publicznym, do 50% zniżki na przejazdy komunikacją miejską, kolejną oraz autobusami w publicznej komunikacji międzymiastowej, specjalnego dodatku pokrywającego 50% wydatków ponoszonych w gospodarstwie domowym na takie media jak elektryczność, gaz oraz ogrzewanie, a także do 50% zniżki w składce na ubezpieczenie pojazdów mechanicznych.

20. Rozdział 4 (3) (b) Ustawy z 1991 roku stanowi, że jej postanowienia obejmują również osoby, które przebywały na przymusowym zesłaniu w ZSRR podczas II Wojny Światowej oraz w okresie powojennym.

21. Zgodnie z rozdziałem 12 (1) Ustawy z 1991 roku, kombatantom będącym inwalidami wojennymi lub wojskowymi (to znaczy uznanym za niezdolnych do pracy, których schorzenia powstały między innymi w wyniku zesłania i deportacji w warunkach określonych w artykule 4 (3) Ustawy z 1991 roku) – przysługują świadczenia przewidziane w przepisach Ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych ("Ustawa z 1974 roku"), w tym w szczególności renta inwalidy wojennego. Zgodnie z rozdziałem 12 (2) Ustawy z 1991 roku, niektórzy członkowie rodzin, w tym wdowy oraz wdowcy w wieku powyżej pięćdziesięciu lat, osoby które same są inwalidami lub wychowują dzieci w wieku poniżej szesnastu lat, a także pewne kategorie dzieci – uprawnieni są do niektórych świadczeń przewidzianych w Ustawie z 1974 roku. W szczególności, Ustawa z 1974 roku stanowi, że osoby te uprawnione są do pobierania renty rodzinnej. W przedmiotowym okresie, w przypadku jeżeli dwóch członków rodziny uprawnionych było do tego świadczenia, miało on być im wypłacane w wysokości 80% podstawy wymiaru, wynoszącej 1 175 złotych polskich (PLN).

22. Zgodnie z artykułem 26 Ustawy z 1991 roku, osoba pozbawiona uprawnień kombatanckich zachowuje uprawnienie do swojej renty naliczonej według przepisów obowiązujących w ramach powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych.

C. Ograniczenia obowiązujące w ponownych postępowaniach dotyczących prawomocnych decyzji w sprawie świadczeń z ubezpieczenia społecznego

23. Artykuł 114 Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z systemu ubezpieczeń społecznych ("Ustawa z 1998 roku"), obowiązującej od 1 stycznia 1999 do 1 lipca 2004 roku, brzmi następująco:

"Prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość."

24. Sąd Apelacyjny w Katowicach, w wyroku z dnia 30 maja 2001 roku (II AUa 2508/00) uznał, że postanowienia przepisów dotyczących ubezpieczeń społecznych, w szczególności artykułu 114 Ustawy z 1998 roku, umożliwiają ponowienie postępowania zakończonego wydaniem prawomocnej decyzji przyznającej świadczenie – jedynie wówczas, gdy ujawnione zostały nowe dowody lub okoliczności istniejące przed wydaniem takiej decyzji, po jej uprawomocnieniu się.

25. Ten sam sąd, w wyroku z dnia 10 lipca 2003 roku (III AUa 1512/03), uznał, że prawna niemożność zastosowania artykułu 114 w sytuacji gdy świadczenia zostały przyznane pomimo niespełnienia wymaganych warunków – byłaby równoznaczna z akceptowaniem decyzji wydanych z rażącym naruszeniem prawa materialnego.

26. Sąd Najwyższy w dniu 8 lipca 2005 roku (I UK 11/05) uznał, że w kontekście postępowań w sprawach dotyczących ubezpieczeń społecznych zasada *res iudicata* działa inaczej niż w kontekście postanowień sądowych wydawanych w sprawach cywilnych – w sposób, który ogranicza jej praktyczne zastosowanie. Decyzje sądowe wydawane w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych ustanawiają bowiem pewien stosunek prawny pomiędzy ubezpieczonym a systemem ubezpieczeniowym na podstawie sytuacji istniejącej w chwili wydawania decyzji. Pojawienie się nowych okoliczności, istotnych w kwestii zgodności z wymogami kwalifikacyjnymi – może uzasadniać wprowadzenie zmian do tego rodzaju relacji prawnych.

D. Status najbliższych krewnych w postępowaniach dotyczących świadczeń z ubezpieczenia społecznego po śmierci wnioskodawcy.

27. Ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, w artykule 136, stanowi, że jeżeli osoba uprawniona do otrzymywania prawem przewidzianych świadczeń z ubezpieczenia społecznego umrze, świadczenia należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi i dzieciom, z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe.

28. Ta sama ustawa przewiduje ponadto, że małżonek oraz dzieci, których to dotyczy uprawnieni są do uczestnictwa w postępowaniu o przyznanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego nieukończonego wskutek śmierci osoby, która o takie świadczenia wystąpiła.

PRAWO

I. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 1 PROTOKOŁU Nr 1 DO KONWENCJI

29. Skarżące podniosły zarzut, że ich – odpowiednio mąż i ojciec został pozbawiony renty kombatanckiej. Powołały się one na Artykuł 1 Protokołu Nr 1, który brzmi następująco:

"Każda osoba fizyczna i prawna ma prawo do poszanowania swego mienia. Nikt nie może być pozbawiony swojej własności, chyba że w interesie publicznym i na warunkach przewidzianych przez ustawę oraz zgodnie z podstawowymi zasadami prawa międzynarodowego.

Powyższe postanowienia nie będą jednak w żaden sposób naruszać prawa Państwa do wydawania takich ustaw, jakie uzna za konieczne dla uregulowania sposobu korzystania z własności zgodnie z interesem powszechnym lub w celu zapewnienia uiszczania podatków bądź innych należności lub kar pieniężnych."

A. Dopuszczalność

30. Trybunał stwierdza, że przedmiotowa skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu Artykułu 35 ust. 3 Konwencji. Trybunał stwierdza dalej, że nie jest ona niedopuszczalna na jakiegokolwiek innej podstawie. A zatem musi zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum skargi

1. Stanowiska stron

31. Skarżące twierdziły, że kwestionowane decyzje naruszały prawa pana Iwaszkiewicza oraz ich własne prawa, gwarantowane na podstawie Artykułu 1 Protokołu Nr 1 – przez to, że cofnięto przysługujące panu Iwaszkiewiczowi uprawnienie do renty kombatanckiej. Naruszało to zasadę stanowiącą, że nie odbiera się praw nabytych.

32. Skarżące argumentowały, że ich poprzednik prawny został pozbawiony uprawnień wynikających z prawomocnej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, nadającej mu status kombatanta. Zmiana ta nie została dokonana z powodu ujawnienia jakichkolwiek okoliczności poprzedzających wydanie przedmiotowej decyzji w 1997 roku, co mogłoby jeszcze uzasadniać odebranie mu specjalnych uprawnień. Uczyniono to jednakże wyłącznie z uwagi na to, że władze uznały za stosowane ponowne zbadanie kwestii związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy stanem jego zdrowia a deportacją do sowieckiego obozu pracy. Skarżące twierdziły, że decyzja z 1997 roku była prawomocna i dlatego też powinna być pozostać niezmieniona. Ponadto, istnienie związku przyczynowo-skutkowego ma charakter obiektywny. Skoro stwierdzono jego istnienie w 1997 roku, to nie było uzasadnionych podstaw aby uznać, że przestał on istnieć w roku 2002, kiedy to wnioskodawca został ponownie zbadany przez lekarzy, gdy jego stan zdrowia znacznie się już pogorszył od 1997 roku.

33. Rząd argumentował, że w polskim systemie prawnym zasada zaufania obywatela do Państwa opiera się na zasadzie pewności prawnej zawartej, zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, w Artykule 2 Konstytucji. Zasada pewności prawnej zakłada, że przepisy prawne muszą być jasne i precyzyjne – tak, aby umożliwić obywatelom zrozumienie swoich praw i obowiązków oraz przewidywanie prawnych konsekwencji swojego postępowania. Muszą oni mieć pewność, że ustawodawca nie zmienia istniejących regulacji w sposób arbitralny. Jednakże bezpieczeństwo prawne oraz pewność prawna nie są wartościami o charakterze absolutnym.

34. Zgodnie z orzecznictwem polskich sądów, zasada pewności prawnej nie odnosi się w stosunku do decyzji wydawanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z taką samą mocą jak w stosunku do prawomocnych orzeczeń sądowych. Ostateczny charakter tych pierwszych opisywany był przez niektóre sądy jako "prawomocność relatywna". Ponadto, Artykuł 114 Ustawy o emeryturach i rentach (patrz akapit 23 powyżej) umożliwia weryfikowanie prawomocnych decyzji nadających uprawnienia z zakresu ubezpieczeń społecznych w ramach postępowań wszczynanych przez władze z urzędu w niektórych, ściśle określonych sytuacjach. Tego rodzaju ponowne badanie może, w niektórych przypadkach, być korzystne dla osób, którym niesłusznie odmówiono pewnych świadczeń.

35. W przedmiotowej sprawie, stan zdrowia – odpowiednio męża i ojca skarżących został poddany ponownej ocenie na wniosek organów prokuratury, odwołujących się do pewnych decyzji, które zostały uzyskane w sposób nieuczciwy. Ani odbiorca renty ani skarżące – nie zakwestionowali tego wniosku.

36. W polskim systemie prawnym, wnioskodawcy ubiegający się o wypłatę świadczeń z ubezpieczenia społecznego muszą spełniać odpowiednie warunki. Trybunał w swoim orzecznictwie przyjął, że w pewnych okolicznościach świadczenia z ubezpieczenia społecznego mogą ulec zmniejszeniu. Dopuszczalne jest zatem podejmowanie działań mających na celu dokonanie ponownej oceny stanu zdrowia osób otrzymujących rentę, pod warunkiem jednak, że taka ponowna ocena dokonywana jest zgodnie z prawem i posiada odpowiednie zabezpieczenia proceduralne. W sprawie skarżących decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych została poddana ocenie sądów. Nic też nie wskazuje, aby w trakcie tego postępowania miały miejsce jakiegolwiek nieprawidłowości o charakterze proceduralnym.

37. Rząd stwierdził, że wyroki sądów krajowych wydane w sprawie skarżących oparte były na mocno ugruntowanym i obszernym orzecznictwie. Sądy wnikliwie zbadały dowody w sprawie i szczegółowo uzasadniły swoje decyzje podtrzymujące ocenę dokonaną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Zadaniem Trybunału nie jest zastępowanie sądów krajowych, ponieważ to do nich w pierwszej kolejności należy zadanie interpretowania prawa wewnętrznego (*Tejedor Garcia przeciwko Hiszpanii*, 16 grudnia 1997, § 31, *Sprawozdania z Wyroków i Postanowień* 1997-VIII). Stąd też ingerencja w prawo skarżących do pokojowego korzystania ze swojej własności, będąca przedmiotem skargi w niniejszej sprawie, była zgodna z prawem.

38. Rząd argumentował dalej, że naturalnym jest, iż margines swobody dostępny ustawodawcy przy wdrażaniu zasad polityki społeczno-gospodarczej powinien być szeroki, oraz że Trybunał powinien uznać ocenę ustawodawcy w kwestii co leży w "interesie publicznym", chyba że ocena taka w sposób oczywisty nie ma uzasadnionych podstaw (Rząd powołał się, *mutatis mutandis*, na sprawę *Były Król Grecji i Inni przeciwko Grecji* [GC], nr 25701/04, § 87, ECHR 2000-XII).

39. W przedmiotowej sprawie zarzucana ingerencja miała na celu ochronę stabilności finansowej systemu ubezpieczeń społecznych oraz zagwarantowanie, aby nie został on zagrożony na skutek subsydiowania rent uzyskanych w sposób bezprawny, czy też w wyniku błędów, zaniedbań lub innych nieprawidłowości. W sytuacji jeżeli na skutek takich błędów popełnionych przez organy systemu ubezpieczeń społecznych dana osoba w dalszym ciągu może otrzymywać świadczenia, do których nie jest uprawniona z mocy prawa – osoba ta nie może w sposób zasadny powoływać się na wspomnianą wyżej zasadę zaufania obywateli do Państwa (patrz akapit 32 powyżej). Ochrona praw nabytych nie obejmuje praw nabytych w sposób nieuczciwy.

2. Ocena Trybunału

(a) Zasady ogólne

40. Trybunał po raz kolejny stwierdza, że Artykuł 1 Protokołu nr 1 zawiera trzy odrębne reguły. Zostały one opisane w sposób następujący (patrz sprawa *James i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, 21 lutego 1986 roku, § 37, Seria A, nr 98, a także *Belvedere Alberghiera S.r.l. przeciwko Włochom*, nr 31524/96, § 51, ECHR 2000-VI):

"Pierwsza reguła, określona w pierwszym zdaniu pierwszego akapitu, ma charakter ogólny i wyraża zasadę pokojowego korzystania z własności; druga reguła, zawarta w drugim zdaniu pierwszego akapitu, dotyczy pozbawienia własności, uzależniając je od spełnienia pewnych warunków; trzecia reguła, wyrażona w drugim akapicie, uznaje, że Umawiające się Państwa mają prawo, między innymi, do kontrolowania użytkowania własności zgodnie z interesem powszechnym ... Te trzy reguły nie są jednakże "odrębne" w sensie bycia niepowiązanym. Druga i trzecia reguła dotyczą szczególnych przypadków ingerencji w prawo do pokojowego korzystania ze swojej własności, i dlatego też powinny być interpretowane w świetle ogólnej zasady wyrażonej w regule pierwszej."

41. Artykuł 1 Protokołu nr 1 do Konwencji sam w sobie nie gwarantuje jakiegokolwiek prawa do renty w konkretnej wysokości (patrz, na przykład, sprawa *Kjartan Ásmundsson przeciwko Islandii*, nr 60669/00, § 39, ECHR 2004-IX, oraz *Janković przeciwko Chorwacji* (dec.), nr 43440/98, ECHR 2000-X). W sytuacji jeżeli dana osoba posiada przysługujące jej prawo do renty z ubezpieczenia społecznego, tego rodzaju świadczenie powinno być traktowane jako prawo majątkowe objęte zakresem Artykułu 1 Protokołu nr 1 w odniesieniu do osób spełniających związane z tym wymagania (patrz sprawa *Stec i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* (dec.) [GC], numery 65731/01 oraz 65900/01, ECHR 2005-X). W przypadku jeżeli kwota świadczenia zostaje zmniejszona lub cofnięta, może to

stanowiąc ingerencję w stan posiadania, która wymaga uzasadnienia (patrz sprawa *Kjartan Ásmundsson*, powołana wyżej, § 40, oraz *Rasmussen przeciwko Polsce*, nr 38886/05, § 71, 28 kwietnia 2009 roku).

42. Kluczowym warunkiem dla uznania takiej ingerencji za zgodną z Artykułem 1 Protokołu nr 1 jest jej zgodność z prawem. Praworządność, jedna z fundamentalnych zasad społeczeństwa demokratycznego, leży u podstaw wszystkich Artykułów Konwencji (patrz *Iatridis przeciwko Grecji* [GC], nr 31107/96, § 58, ECHR 1991-II).

43. Zgodna z prawem ingerencja ze strony władzy publicznej w pokojowe korzystanie z własności może być uzasadniona jedynie wówczas, jeżeli służy ona uzasadnionemu interesowi społecznemu (lub powszechnemu). Władze krajowe, z uwagi na swoją bezpośrednią wiedzę dotyczącą własnego społeczeństwa oraz jego potrzeb, z natury rzeczy są bardziej kompetentne niż sędzia międzynarodowy do decydowania o tym, co leży w "interesie społecznym". W ramach systemu ochrony ustanowionego przez Konwencję, to zatem władze krajowe dokonują wstępnej oceny w kwestii istnienia interesu publicznego uzasadniającego zastosowanie środków ingerujących w pokojowe korzystanie z własności (patrz między innymi *Stec i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* (dec.) [GC], numery 65731/01 oraz 65900/01, § 52). Pojęcie "interesu publicznego" ma z konieczności szeroki zakres. W szczególności, decyzja o uchwaleniu przepisów dotyczących świadczeń z ubezpieczenia społecznego zazwyczaj uwzględnia kwestie gospodarcze i społeczne. Trybunał uznaje za naturalne, że margines swobody dostępny ustawodawcy przy wdrażaniu zasad polityki społeczno-gospodarczej powinien być szeroki i będzie uwzględniał ocenę ustawodawcy w kwestii co leży "w interesie publicznym", chyba że ocena taka w sposób oczywisty nie ma uzasadnionych podstaw (patrz, *mutatis mutandis*, *Były Król Grecji i Inni*, powołana wyżej, § 87 oraz *Wieczorek przeciwko Polsce*, nr 18176/05, § 59, 8 grudnia 2009).

44. Artykuł 1 Protokołu nr 1 wymaga również, aby każda taka ingerencja była odpowiednio proporcjonalna do zamierzonego celu (patrz *Jahn i Inni przeciwko Niemcom* [GC], numery 46720/99, 72203/01 oraz 72552/01, §§ 81-94, ECHR 2005-VI). Dlatego też każda ingerencja musi prowadzić do osiągnięcia "sprawiedliwej równowagi" pomiędzy wymaganiami ogólnego interesu społeczności a wymogami ochrony podstawowych praw jednostki. Tego rodzaju sprawiedliwa równowaga nie zostanie osiągnięta w sytuacji, jeżeli zainteresowana osoba indywidualnie ponosi nadmierne ciężary (patrz *Sporrong i Lönnroth przeciwko Szwecji*, 23 września 1982, §§ 69-74, Seria A nr 520).

(b) Zastosowanie powyższych reguł w przedmiotowej sprawie.

45. W przedmiotowej sprawie pan Iwaszkiewicz był uprawniony, na podstawie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wydanej w dniu 17 grudnia 1997 roku, do otrzymywania renty kombatanckiej wraz ze związanymi z tym specjalnymi przywilejami. Na podstawie decyzji tego samego organu wydanej w dniu 5 marca 2003 roku, został on pozbawiony tych uprawnień oraz związanych z nimi przywilejów. Po śmierci wnioskodawcy w dniu 27 listopada 2003 roku, skarżące z mocy prawa były uprawnione do wszczęcia w swoim własnym imieniu postępowania i wystąpienia o rentę za okres pomiędzy datą wydania kwestionowanej decyzji a śmiercią pana Iwaszkiewicza.

46. Trybunał zauważa ponadto, że końcowy rezultat wymienionego wyżej postępowania wpływał na osobistą sytuację skarżących, jako że przesądzał o istnieniu ich własnych uprawnień do świadczeń należnych rodzinom osób, które uzyskały status inwalidów wojennych w rozumieniu Ustawy z 1974 roku o kombatanach i ofiarach represji wojennych (patrz akapit 22 powyżej). Wynika stąd, że w okolicznościach przedmiotowej sprawy rozważanej całościowo, Trybunał uznaje, że skarżące mogą być uznawane za osoby

posiadające istotny interes podlegający ochronie na podstawie Artykułu 1 Protokołu nr 1 do Konwencji.

W wyniku kwestionowanych decyzji skarżące zostały pozbawione należności z ubezpieczenia społecznego. Stąd też decyzje wydane w postępowaniu sądowym, traktowane łącznie, stanowiły ingerencję w prawo skarżących do pokojowego korzystania ze swojej własności w rozumieniu Artykułu 1 Protokołu nr 1 do Konwencji (patrz sprawa *Wieczorek przeciwko Polsce*, powołana wyżej, § 61).

47. W dalszej kolejności Trybunał musi ustalić, czy ingerencja ta była zgodna z prawem. Zaskarżony środek został zastosowany w oparciu o artykuł 114 Ustawy z 1998 roku, która w przedmiotowym czasie przewidywała, że prawo do świadczeń przyznawanych na podstawie prawomocnych decyzji może w pewnych okolicznościach podlegać ponownemu ustaleniu z urzędu (patrz akapit 23 powyżej). Trybunał, szanując ustalenia sądów krajowych, zaakceptował już to, że wznowienie postępowania na podstawie tego przepisu, w następstwie odkrycia przez organ rentowy swojego własnego błędu popełnionego przy dokonywaniu pierwotnego ustalenia uprawnień do świadczenia – było zgodne z prawem (patrz *Moskal przeciwko Polsce*, nr 10373/05, §§ 55-56, 15 września 2009). Trybunał nie widzi zatem podstaw dla przyjęcia innego stanowiska w przedmiotowej sprawie.

48. Trybunał musi następnie ustalić, czy przedmiotowa ingerencja miała uzasadniony cel, to znaczy czy leżała ona w "interesie publicznym". Trybunał uznaje, że jej celem była ochrona finansowej stabilności systemu ubezpieczeń społecznych oraz zagwarantowanie, aby nie został on zagrożony w wyniku subsydiowania rent świadczeniobiorców, którzy uzyskali je na podstawie powierzchownych, błędnych lub uzyskanych w sposób nieuczciwy opinii lekarskich (patrz sprawa *Moskal przeciwko Polsce*, powołana wyżej, §§ 61-63 oraz *Wieczorek przeciwko Polsce*, powołana wyżej, § 63).

49. I wreszcie, do Trybunału wystąpiono o ustalenie, czy przedmiotowa ingerencja nakładała na skarżące nadmierne ciężary. Rozważając, czy istotnie miało to miejsce, Trybunał musi uwzględnić szczególny kontekst, w jakim kwestia ta pojawia się w przedmiotowej sprawie, a mianowicie system ubezpieczeń społecznych. Systemy takie stanowią wyraz solidarności społeczeństwa z jego niezaradnymi członkami (patrz *Goudswaard-Van der Lans przeciwko Holandii* (dec.), nr 75255/01, ECHR 2005-XI). Podejście Trybunału do Artykułu 1 Protokołu nr 1 powinno odzwierciedlać realia, w jakich aktualnie funkcjonuje system zapewniania świadczeń z ubezpieczenia społecznego w Państwach członkowskich Rady Europy. Jasnym jest, że w ramach grupy tych Państw, podobnie jak w większości poszczególnych Państw, istnieje szeroki zakres świadczeń z tytułu ubezpieczenia społecznego, wynikających z uprawnień przyznawanych z mocy prawa. Świadczenia te finansowane są w na wiele różnych sposobów; część z nich wypłacana jest z wpłat dokonywanych na specjalny fundusz; część uzależniona jest od kwot wpłaconych przez świadczeniobiorcę składek; wiele z nich jest też wypłacanych z ogólnej puli podatków, na podstawie ustawowo zdefiniowanych zasad. W nowoczesnym Państwie demokratycznym wiele osób, przez okres całego lub części swojego życia, jest całkowicie uzależnionych od świadczeń otrzymywanych z tytułu z ubezpieczenia społecznego lub opieki społecznej. Wiele systemów prawa wewnętrznego uznaje, że takie osoby wymagają zapewnienia im pewnego stopnia pewności i bezpieczeństwa, i przewiduje wypłacanie im świadczeń – po spełnieniu przez nich określonych warunków kwalifikacyjnych – z mocy prawa (patrz sprawa *Stec i Inni*, powołana wyżej). Artykuł 1 Protokołu nr 1 nie nakłada żadnych ograniczeń na zakres swobody Umawiających się Stron przy wyborze rodzaju lub wysokości świadczeń zapewnianych w ramach systemu ubezpieczeń społecznych (patrz *Stec i Inni*, powołana wyżej).

50. Trybunał zauważa, że uprawnienie do renty kombatanckiej zasadniczo wynika z niezdolności wnioskodawcy do dalszego płatnego zatrudnienia z powodu złego stanu zdrowia będącego skutkiem jego pobytu w więzieniu lub prześladowań ze strony władz komunistycznych, sowieckich lub nazistowskich, w okolicznościach zdefiniowanych w Ustawie z 1991 roku (patrz akapit 21 powyżej). Renta taka wypłacana jest z jednego funduszu ubezpieczeń społecznych finansowanego z różnych obowiązkowych składek pobieranych od pracowników i pracodawców, zarządzanego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Funkcjonuje on w ramach systemu repartycyjnego. Mając na względzie fakt, że fundusz ten opiera się na zasadzie solidarności społecznej, Trybunał nie może przyjąć poglądu, że tego rodzaju renta, po przyznaniu jej w drodze decyzji wydanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, musi przez cały czas pozostawać na niezmiennym poziomie.

51. W orzecznictwie Trybunału nie można znaleźć podstaw dla tak kategorycznego stwierdzenia; w rzeczywistości Trybunał zaakceptował możliwość obniżenia w pewnych okolicznościach uprawnień przysługujących z tytułu ubezpieczenia społecznego (patrz – najnowsze stanowisko, sprawa *Kjartan Ásmundsson*, powołana wyżej, § 45, wraz dalszymi odniesieniami do orzecznictwa; patrz również *Hoogendijk przeciwko Holandii*, (dec.), nr 58641/00, 6 stycznia 2005; *Wieczorek przeciwko Polsce*, powołana wyżej, § 67; oraz *Rasmussen przeciwko Polsce*, powołana wyżej, § 71). Państwa mogą bowiem podejmować działania mające na celu dokonanie ponownej oceny stanu zdrowia osób otrzymujących renty inwalidzkie – w celu zweryfikowania, czy w dalszym ciągu spełniają one odpowiednie warunki kwalifikacyjne, pod warunkiem jednak, że dokonanie tego rodzaju ponownej oceny jest zgodne z prawem i towarzyszą mu odpowiednie gwarancje proceduralne. W rzeczy samej, w sytuacji gdyby uprawnienia do otrzymywania rent inwalidzkich utrzymywane były niezależnie od spełniania przez świadczeniobiorców odpowiednich warunków, byłoby to niesprawiedliwe wobec osób wpłacających składki do systemu ubezpieczeń społecznych, w szczególności wobec tych, którym odmówiono przyznania świadczeń z powodu niespełniania stosownych kryteriów. W kategoriach bardziej ogólnych sankcjonowałoby to nieprawidłowy rozdział funduszy publicznych, nieuwzględniający celów przyświecających przyznawaniu rent inwalidzkich, naruszający zasady solidarności społecznej.

52. Trybunał zauważa, iż w odniesieniu do – odpowiednio męża i ojca skarżących, w 1997 roku uznano, że spełnia on prawne wymagania dla uzyskania uprawnień kombatanckich z uwagi na jego ogólny stan zdrowia, oraz że spełnia on warunki wymagane dla przyznania mu statusu inwalidy. W tym czasie stwierdzono również, że na stan jego zdrowia miał wpływ jego sześciolatek pobyt w sowieckim obozie pracy. Następnie, w 2002 roku, został on zbadany ponownie z uwagi na fakt, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych został poinformowany przez miejscową prokuraturę, iż w wyniku przeprowadzonego dochodzenia powstało uzasadnione podejrzenie, że niektóre z wystawionych w tym regionie zaświadczeń lekarskich służących jako podstawa dla przyznawania rent inwalidzkich – zostały wystawione w sposób oszukańczy. W związku z tym stan zdrowia pana Iwaszkiewicza został poddany ponownej ocenie. Stwierdzono wówczas, w odróżnieniu od pierwotnej opinii lekarskiej, że nie było związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy jego uwięzieniem przez władze sowieckie w latach 40-tych ubiegłego wieku a jego stanem zdrowia.

53. Trybunał nie stwierdza, aby decyzja mająca na celu ponowne zbadanie osób, które w przeszłości były już badane dla celów przyznania świadczeń z ubezpieczenia społecznego przez lekarzy podejrzanych o niedochowanie należytej staranności – była arbitralna lub w inny sposób nieuzasadniona. Trybunał zauważa, że organy prokuratury wyraziły swoje podejrzenia dotyczące zakrojonego na szeroką skalę oszustwa w kontekście

dochodzenia prowadzonego w wielu sprawach, w których decyzje podejmował Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Zduńskiej Woli. Dlatego też nie można powiedzieć, aby decyzja o weryfikacji niektórych świadczeń nie miała uzasadnionych podstaw.

54. Trybunał zauważa ponadto, że kombatancka renta inwalidzka została przyznana wnioskodawcy nie na podstawie prawomocnej decyzji sądu, lecz mocą decyzji wydanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Trybunał już wcześniej stwierdził, że zasada pewności prawnej ma zastosowanie w odniesieniu do ostatecznej sytuacji prawnej niezależnie od tego, czy powstała ona w wyniku postanowienia sądowego, czynności administracyjnej, czy też – jak miało to miejsce w przedmiotowej sprawie – decyzji organu ubezpieczenia społecznego, która w swoich skutkach wydaje się mieć charakter ostateczny (patrz sprawa *Moskal przeciwko Polsce*, powołana wyżej, § 82). Jednakże w swojej ocenie sprawy Trybunał nie może pominąć stanowiska zajętego przez polski Sąd Najwyższy, który uznał, że w kontekście postępowań z zakresu ubezpieczeń społecznych, zasada *res iudicata* działa odmiennie niż w kontekście prawomocnych postanowień sądowych wydawanych w sprawach cywilnych. Trybunał uznaje to stanowisko za zgodne z charakterem i celami postępowań z zakresu ubezpieczeń społecznych, a także z prawem materialnym, które powinno być odpowiednio elastyczne – tak, aby służyć autentycznym potrzebom osób ubezpieczonych – potrzebom, które mogą ewoluować i zmieniać się wraz z upływem czasu.

55. Trybunał jest ponadto zdania, że zasada sprawiedliwej równowagi zostałaby naruszona gdyby władze, po odkryciu swojego błędu, nie mogły już nigdy naprawić jego skutków i były zmuszone powielać go poprzez dalsze wypłacanie renty przyznanej na podstawie błędnych założeń.

56. Trybunał ponadto zauważa, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaprosił pana Iwaszkiewicza do poddania się powtórным badaniom lekarskim w celu dokonania ponownej oceny jego stanu zdrowia (patrz akapit 9 powyżej). Następnie, w ramach postępowania sądowego, został on zbadany przez dwóch lekarzy (patrz akapit 10 powyżej). Stąd też w przedmiotowej sprawie kwestionowana decyzja o odebraniu mu uprawnień kombatanckich nie wynikała jedynie z nowej oceny dowodów towarzyszących pierwotnemu wnioskowi o przyznanie renty, lecz oparta była na aktualnych dowodach w postaci wyników badań lekarskich, przeprowadzonych specjalnie w celu ponownego ustalenia uprawnień wnioskodawcy do statusu kombatantha.

57. Ponadto, w przedmiotowej sprawie nie podnoszono, ani nie wykazano – aby istniało zagrożenie dla posiadania przez skarżące podstawowych środków do życia. Okoliczności tej sprawy zasadniczo różnią się zatem od tych badanych przez Trybunał w innej sprawie wniesionej przeciwko Polsce, gdzie skarżąca, w wyniku wstrzymania jej świadczenia, praktycznie z dnia na dzień stanęła w obliczu całkowitej utraty wcześniejszej emerytury, która stanowiła jedyne źródło jej dochodu (porównaj, na zasadzie kontrastu, sprawę *Moskal*, powołaną wyżej, § 74). W przedmiotowej sprawie nie podnoszono argumentu, nie mówiąc już o wykazaniu tego – że kwoty i świadczenia objęte postępowaniem były jedynym źródłem dochodu skarżących. Ponadto, Trybunał przywiązuje dużą wagę do faktu, że świadczenia z ubezpieczenia społecznego przysługujące panu Iwaszkiewiczowi wynikały z jego uprzywilejowanego statusu, który był – i nadal jest – postrzegany jako szczególnie zaszczyt (patrz *Domalewski przeciwko Polsce* (dec.), nr 39860/98, 1 czerwca 1999). Stąd też nie można stwierdzić, aby w konkretnych okolicznościach przedmiotowej sprawy skarżące zostały całkowicie pozbawione swojego jedyne źródła utrzymania (porównaj, na zasadzie kontrastu, sprawa *Kjartan Ásmundsson*, powołana wyżej, § 44, wraz cytowanym tam orzecznictwem).

58. Trybunał jest zdania, że dokonując oceny proporcjonalności ingerencji będącej przedmiotem skargi, nie można pominąć faktu, że skarżące nie były pierwotnymi odbiorcami renty kombatanckiej.

59. Trybunał zauważa ponadto, że organ ubezpieczenia społecznego, wydając swoją decyzję z dnia 5 marca 2003 roku, pozbawił pana Iwaszkiewicza uprawnień kombatanckich, uznając jednocześnie, że począwszy od tego dnia był on uprawniony do otrzymywania zwykłej renty inwalidzkiej. A zatem, jeśli chodzi o zarzuty skarżących dotyczące jego sytuacji wynikającej z tej decyzji – w żadnej chwili nie pozostawał on bez świadczeń z systemu ubezpieczenia społecznego (porównaj, na zasadzie kontrastu, sprawa *Moskal*, powołana wyżej, § 75, gdzie prawo skarżącego do nowego świadczenia zostało uznane dopiero po trzech latach). Nie podnoszono też, aby w wyniku kwestionowanej decyzji, same skarżące pozostawały bez świadczeń.

60. Trybunał zauważa, że pan Iwaszkiewicz nigdy nie został zobowiązany do zwrotu jakichkolwiek kwot otrzymanych przed dniem, w którym stwierdzono, że nie spełnia już stosownych wymogów prawnych. Również od skarżących nie wymagano zwrotu jakichkolwiek kwot, które otrzymał ich zmarły – odpowiednio mąż i ojciec (patrz *Chroust przeciwko Czechom* (dec.), nr 4295/03, 20 listopada 2006). Ponadto, przepisy prawa wewnętrznego w żaden sposób nie tworzyły jakiegokolwiek domniemania, że osoby, co do których stwierdzono, po upływie pewnego czasu, że nie spełniają wymogów dla przyznania im renty kombatanckiej – w rzeczywistości uzyskały ją działając w sposób nieuczciwy lub naganny, pomimo tego że organy prokuratury wszczęły dochodzenie obejmujące zarzuty łapownictwa w stosunku do niektórych lekarzy pracujących dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Żadna tego rodzaju sugestia nie została też wysunięta ani wobec samych skarżących ani wobec ich zmarłego – odpowiednio męża i ojca.

61. Trybunał zauważa, że decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych poddane zostały ocenie sądowej przed specjalnymi sądami ubezpieczeń społecznych, w dwóch instancjach, przy zapewnieniu pełnych gwarancji proceduralnych. Nic nie wskazuje na to, aby w trakcie prowadzonego postępowania pan Iwaszkiewicz, czy też skarżące – nie mogli przedstawić sądom swoich argumentów.

62. Mając na względzie konkretne okoliczności sprawy rozpatrywanej w całości, Trybunał stwierdza, że osiągnięto sprawiedliwą równowagę pomiędzy wymaganiami powszechnego interesu społecznego a wymogami ochrony podstawowych praw jednostki, oraz że ciężar nałożony na skarżące nie był nieproporcjonalny ani nadmierny.

63. A zatem nie nastąpiło naruszenie Artykułu 1 Protokołu nr 1 do Konwencji.

II. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

64. Skarżące podniosły również zarzut, że ponowne wszczęcie z urzędu postępowania z zakresu ubezpieczenia społecznego, w wyniku którego anulowano prawomocną decyzji o przyznaniu ich poprzednikowi prawnemu uprawnień rentowych – stanowiło naruszenie Artykułu 6 § 1 Konwencji.

65. Artykuł 6 § 1 Konwencji, w odpowiednim fragmencie, brzmi następująco:

"Każdy ma prawo do sprawiedliwego ... rozpatrzenia jego sprawy ... przez sąd ... przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym ..."

66. Trybunał stwierdza, że zarzut ten nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniony w rozumieniu Artykułu 35 § 3 Konwencji. Trybunał stwierdza ponadto, że nie

jest on niedopuszczalny z jakichkolwiek innych względów. A zatem musi zostać uznany za dopuszczalny.

67. Rząd stwierdził, że prawny aspekt decyzji wydanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych został szczegółowo zbadany przez polskie sądy. Sąd Najwyższy uznał, że zasada *res iudicata* ma w sferze ubezpieczeń społecznych charakter szczególny (patrz akapit 26 powyżej).

68. Dlatego też, argumentował Rząd, organy ubezpieczeń społecznych muszą posiadać możliwość kwestionowania prawomocnych decyzji, przewidzianą w artykule 114 Ustawy z 1998 roku (patrz akapit 23 powyżej). Przepis ten dokładnie określa sytuację, w których możliwe jest ponowne zbadanie wcześniej wydanych decyzji. Stąd też margines swobody organów administracyjnych w zakresie ponownego wszczynania postępowań mających na celu weryfikację niektórych decyzji – posiada ograniczenia dwojakiego rodzaju: po pierwsze istnieją przepisy umożliwiające znaczne ograniczenie zakresu ponownie prowadzonych postępowań, po drugie zaś zainteresowane strony mają możliwość odwołania się do sądu.

69. Trybunał jest zdania, że skarga ta jest zasadniczo powtórzeniem w innej formie skargi badanej na podstawie Artykułu 1 Protokołu nr 1.

70. Mając na uwadze swoje stanowisko dotyczące tego przepisu, w szczególności stwierdzenie, że władze miały prawo dokonać ponownej oceny uprawnień pana Iwaszkiewicza do otrzymywania renty kombatanckiej, oraz że zasada pewności prawnej nie wyklucza tego rodzaju ponownej oceny (patrz akapity 53-59 powyżej) – Trybunał uznaje, że skarga wniesiona przez skarżące na podstawie Artykułu 6 § 1 nie wymaga odrębnego badania od strony merytorycznej.

III. POZOSTAŁE ZARZUTY NARUSZENIA KONWENCJI

71. I wreszcie, skarżące podniosły zarzut na podstawie Artykułu 3 Konwencji, że pan Iwaszkiewicz został poddany nieludzkiemu traktowaniu przez to, że władze krajowe pozbawiły go renty kombatanckiej. Ich skarga zawierała również stwierdzenie, że sądy krajowe wydały postanowienie dotyczące innej osoby znajdującej się w porównywalnej sytuacji, w stosunku do której specjalne uprawnienia wynikające z przepisów o statusie kombatanta zostały – w przeciwieństwie do sprawy skarżących – ostatecznie utrzymane. Skarżące podniosły też zarzut na podstawie Artykułu 13 Konwencji, że zostały pozbawione skutecznego środka przez to, że sądy krajowe oddaliły wszystkie z wniesionych przez nie apelacji. Skarżyły się one również na podstawie Artykułu 2 Protokołu nr 1 na to, że sądy naruszyły prawo do edukacji drugiej ze skarżących poprzez pozbawienie jej dodatkowego źródła dochodów.

72. W świetle wszystkich materiałów znajdujących się w posiadaniu Trybunału – w zakresie, w jakim kwestie będące przedmiotem skargi wchodzą w zakres jego kompetencji – Trybunał stwierdza, że nie dopatrywał się przejawów jakiegokolwiek naruszenia praw oraz wolności określonych w Konwencji lub jej Protokołach.

73. Wynika stąd, że ta część wniosku jest w sposób oczywisty nieuzasadniona i musi zostać oddalona zgodnie z Artykułem 35 ust. 3 oraz 4 Konwencji.

Z TYCH WZGLĘDÓW TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

WYROK W SPRAWIE IWASZKIEWICZ przeciwko POLSCE

1. *Uznaje* skargę dotyczącą decyzji odnoszących się do uprawnień pana Iwaszkiewicza do otrzymywania renty kombatanckiej za dopuszczalną, natomiast pozostałą część wniosku za niedopuszczalną;
2. *Stwierdza*, że nie nastąpiło naruszenie Artykułu 1 Protokołu nr 1 do Konwencji;
3. *Stwierdza*, że nie ma potrzeby badania skargi na podstawie Artykułu 6 § 1 Konwencji.

Sporządzono w języku angielskim oraz ogłoszono w formie pisemnej dnia 26 lipca 2011 roku na zasadach artykułu 77 ust. 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Lawrence Early
Kancierz

Nicolas Bratza
Przewodniczący